

ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

The supportive factors toward participation in social activities of the elderly in Tokyo Japan.

ผู้วิจัย

นาวาอากาศตรีหญิง ดร.วรานิษฐ์ โชคนิธิรินทร์
สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย แผนงาน และการดำเนินงานในการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานในการจัดกิจกรรม การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ รวมทั้งได้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนามกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ บุคคล 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถานพยาบาล เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจัดกิจกรรม ผู้นำชุมชน บุคคลในครอบครัวและผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมทั้งใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Non-Participant Observation) เพื่อเฝ้าดูกิจกรรมทางสังคมในสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมในพื้นที่

ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐมีนโยบายและแผนงานระยะยาว 3 ปีที่ชัดเจน ในการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ สำนักงานเขตเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดแผนงานไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบาย การดำเนินการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การกำหนดทุกกิจกรรมจะเน้นผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งมีสถานที่และงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุในชุมชน มีการจัดตั้งเป็นสมาคมผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุสมัครเป็นสมาชิกสมาคมผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุในแต่ละเขต ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม มีการจัดกิจกรรมหลากหลายให้เหมาะสมตามสภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ประเภทกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ 1. กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่แข็งแรง 2. กิจกรรมที่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกาย 3. กิจกรรมตามความถนัดหรือความต้องการ 4. กิจกรรมจิตอาสา ส่วนการสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุนั้น ครอบครัวมีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงประจักษ์ชัดว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้รับการสนับสนุนจากหลายทาง ได้แก่ จากการมีการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนของภาครัฐ และปัจจัยที่สำคัญคือการสนับสนุนจากชุมชนและครอบครัว

คำสำคัญ : ปัจจัยสนับสนุน การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคม, ผู้สูงอายุในกรุงโตเกียว, อาจารย์พยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Abstract

This research had purposes to study the supportive factors toward participation in social activities which promote participation in social activities of the elderly by the public and private sectors and participation in social activities with the topic of policy plan and activities of the elderly in Tokyo, Japan. Studying from the document of the public and private sectors, include four group of peoples; administrator of nursing unit, staff persons who arranged the activities, leader in community and family and elderly themselves. Furthermore, the researchers collected data by non-Participant observation the social activities in the public which is the studied area.

The study indicated that Government has a clear and definite policy to promote the social activities of the elderly. District office is responsible for determining the plan to comply with the policy and implementation of social activities for the elderly. The activities will focus on senior citizens center. There is a place and a budget for the activities of the elderly in the community by establishment the association of the elderly. The elderly have to apply for a member to participate in social activities which there are a variety of activities to suit the conditions of the elderly and type of activities as follow : 1. activities for healthy persons 2. activities for the persons who use instrument aids in exercise 3. activities as their need. 4. Voluntary activities. The supportive toward participation the family was involved in the promotion of social activities of the elderly by supporting the money to them.

Finally the researcher found that ; the supportive factors comes from the several source ; included policy plan , their families and leaders in community , especially the elderly themselves.

Key Words : Supportive factors , the participation in social activities, elderly in Tokyo.

บทนำ

การเพิ่มขึ้นของประชากรวัยสูงอายุได้เริ่มขึ้นมารวมสองทศวรรษแล้ว ประเทศต่างๆทั่วโลกได้ให้ความสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรโลกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุอันเนื่องมาจากอัตราเกิดและภาวะเจริญพันธุ์ได้ลดลงอย่างมาก พร้อมทั้งการลดลงของอัตราการตาย และการเพิ่มขึ้นของอายุขัยเฉลี่ยของประชากรที่เป็นผลมาจากความเจริญทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ การพัฒนาสภาวะโภชนาการ การดูแลด้านการบริการพื้นฐานทางสุขภาพ ตลอดจนความสามารถในการควบคุมโรคติดต่อต่างๆได้เพิ่มขึ้น (United Nations, 1996)

ปัญหาจากการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุดังกล่าว หลายประเทศหันมาร่วมมือกัน มีการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุโดยเฉพาะการประชุม ครั้งสำคัญจัดขึ้นที่กรุงมาดริด ประเทศสเปน เมื่อปี 2002 มีการลงมติยอมรับแผนปฏิบัติการนานาชาติ เกี่ยวกับผู้สูงอายุมาดริด ซึ่งเน้นเรื่องพัฒนาสิ่งต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนเพื่อให้ประชากรมีสุขภาพและสภาวะที่ดีต่อเนื่อง ตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงผู้สูงอายุและสร้างความมั่นใจว่า จะมีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและเอื้ออำนวยที่ดี อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ฮอลแลนด์ ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ ย่อมมีความแตกต่างไปจากประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เช่น ผู้สูงอายุในประเทศออสเตรเลีย มีความต้องการให้รัฐดำเนินการเฉพาะเรื่องการจัดการทรัพยากร ซึ่งมีความมุ่งหมายอยู่ที่การจัดโครงการบำนาญสำหรับผู้สูงอายุ การจัดการดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายและความยากจนและตรงตามความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ ส่วนการสอดแทรกเรื่องดูแลผู้สูงอายุในโครงการต่างๆของครอบครัวไม่ได้รับความ

สนใจในประเทศออสเตรเลีย ขณะที่ในฮ่องกง มุ่งให้ความสนใจ เรื่องการให้ชุมชนรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุ และมีโครงการต่างๆในด้านผลประโยชน์และความมั่นคง ด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริการสนับสนุนจากชุมชนและด้านการศึกษาโดยให้ชุมชนให้การศึกษแก่ผู้สูงอายุ สิงคโปร์ มีนโยบายและโครงการที่ชัดเจนเกี่ยวกับผู้สูงอายุและมุ่งเน้นให้ครอบครัวดูแลผู้สูงอายุ โครงการระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ เน้นมาตรการในการป้องกัน เพื่อชะลอและลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วยและพิการ รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายที่ชัดเจนที่จะต้องสนับสนุนและทำให้เศรษฐกิจและสังคมของประเทศมีความมั่นคงขั้นพื้นฐาน ผสมผสานและสอดแทรกให้ชุมชนรับภาระดูแลผู้สูงอายุได้ โครงการที่มีชุมชนเป็นพื้นฐานในการบริการและดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ โครงการที่อยู่อาศัย การฝึกอบรมเพื่อใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆในชีวิตประจำวัน การอบรมผู้ให้บริการด้านการแพทย์แก่คนสูงอายุที่อ่อนแอและไม่สามารถลุกจากเตียงได้ รวมทั้งผู้ป่วยเรื้อรัง ส่วนโครงการเพื่อการป้องกันจะเป็นโครงการสำหรับคนหนุ่มสาวที่เน้นการปฏิบัติตน เพื่อให้มีชีวิตที่มีคุณภาพดี โครงการต่างๆโดยเฉพาะด้านสวัสดิการของประเทศได้รวมผู้สูงอายุเข้าไว้ในฐานะเป็นทรัพยากรที่สำคัญ และในขณะเดียวกันก็ได้เสนอแนะให้ภาคเอกชนริเริ่มการให้ความสนับสนุนและร่วมมือมากขึ้นในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ (Nayar,Usha S.,2009,p. 59-83. อ้างถึงใน วนิตา ทองปลั่ง 2546)

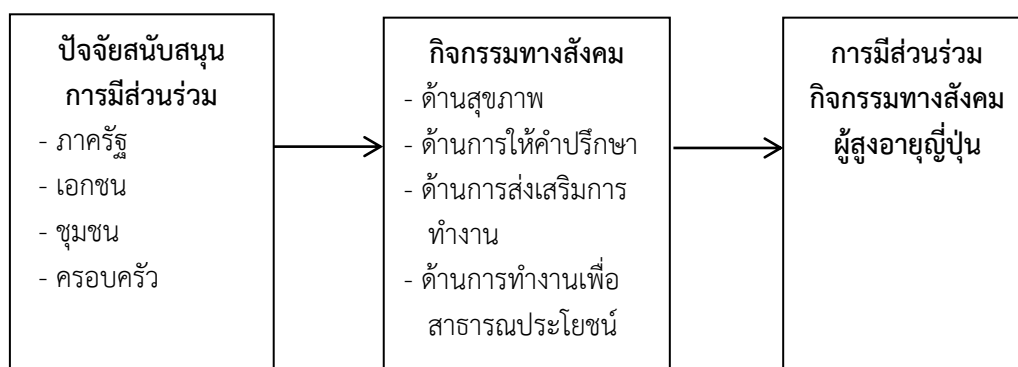
ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนามากที่สุดในภูมิภาค ได้เน้นการให้ครอบครัวรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุ รัฐได้อนุมัติงบประมาณจำนวนมากสำหรับการแพทย์และการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาผู้สูงอายุภายในบ้าน ซึ่งเป็นการเตรียมรับภาระหนัก เนื่องจากผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมาก การดูแลผู้สูงอายุภายในบ้านจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของสตรีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ ภรรยา บุตรสาวและบุตรสะใภ้ ชาวญี่ปุ่นมีความเห็นว่า มีความจำเป็นจะต้องให้การดูแลผู้สูงอายุภายในครอบครัวและชุมชน เนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจและได้พยายามเผยแพร่ทัศนคตินี้สู่คนรุ่นหนุ่มสาว นอกจากนี้บริษัทและธุรกิจภาคเอกชนยังมีนโยบายการจ้างงานตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการทำงานและเกิดความจงรักภักดีในหมู่พนักงาน

ญี่ปุ่นเป็นชาติแรกๆที่ให้ความสำคัญกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ นอกเหนือจากการออกกฎหมายควบคุม การก่อสร้างอย่างที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นแล้ว ต้องช่วยกันปลูกจิตสำนึกของคนสองกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ยังไม่สูงอายุ เพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับวันข้างหน้า และทุกคนในสังคมควรตระหนักว่า การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงวัยนั้นเป็นภาระที่ไม่หนักเท่ากับการปล่อยให้ผู้สูงวัยต้องมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวไร้ความหมาย เพื่อรอรับสวัสดิการจากรัฐ ซึ่งต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมหาศาลที่เป็นเงินภาษีของประชาชน การเตรียมการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้สูงวัยจึงมิใช่ภาระ แต่เป็นหน้าที่ของทุกคน เพราะอนาคตของชาติขึ้นอยู่กับผู้สูงวัยในวันนี้ (ดร. พิสิษฐ์ จิรภิญโญ,2558) ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษา “ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทยญี่ปุ่น” เพราะประเทศไทยญี่ปุ่นเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นประเทศตัวอย่างและต้นแบบเกี่ยวกับการจัดการบริการด้านต่างๆให้แก่ผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางสังคมแก่ผู้สูงอายุและทุกช่วงวัย มีนวัตกรรมใหม่ๆที่ทันสมัยผลิตขึ้นเอื้ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เหมาะที่จะเรียนรู้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในประเทศ และเพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีแก่ผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย แผนงานการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุของภาครัฐและเอกชน
2. เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวคิด การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ตามทฤษฎีกิจกรรมทางสังคมเป็นหลักได้กำหนดวิธีศึกษา จากการสืบค้นเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น เกี่ยวกับประเด็นผู้สูงอายุในประเทศไทย ญี่ปุ่น ศึกษากิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุก่อนลงศึกษาภาคสนาม เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบข้อเท็จจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด (Non-Participant Observation) เพื่อเฝ้าดูกิจกรรมทางสังคมอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่ศึกษา และยังมี การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคคล 4 กลุ่มคือผู้บริหารสถานพยาบาล เจ้าหน้าที่ปฏิบัติผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน และผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาในชุมชน ที่เป็นสมาชิกในสมาคมหรือชมรมผู้สูงอายุ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้บริหารสถานพยาบาลและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุระดับเขต ผู้นำชุมชน บุคคลในครอบครัวผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจากสมาคม และชมรมผู้สูงอายุ ทุกส่วนจะเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางสังคม แบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารสถานพยาบาล และกลุ่มผู้รับผิดชอบการกำหนดแผนงานการจัดกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติในการจัดกิจกรรมทางสังคมผู้สูงอายุ ระดับเขต จำนวน 2 เขต จำนวน 3 คน โรงพยาบาลชุมชน 1 แห่งจำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานพยาบาลเอกชน 1 แห่ง จำนวน 2 คน รวมจำนวน 7 คน
2. กลุ่มเจ้าหน้าที่ปฏิบัติในการจัดกิจกรรมทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ของภาครัฐ จำนวน 8 คน ภาคเอกชน 5 คน รวม 13 คน
3. กลุ่มผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ เช่น ผู้นำชุมชน บุคคลในครอบครัวของผู้สูงอายุ ผู้ควบคุมการจัดกิจกรรมทางสังคมผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน

4. กลุ่มผู้สูงอายุ ที่อยู่ในเขตพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สมาชิกสมาคมผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุที่มีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมในชุมชน จำนวน 52 คน รวมผู้ที่ทำการสัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 92 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุโดยมีโครงสร้างคำถามแต่ละกลุ่มตามที่กำหนด การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ขณะที่มีการจัดกิจกรรม นอกจากนี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่ได้เข้าไปศึกษาและสัมภาษณ์

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลแบบ “Triangulation” หรือที่ เรียกว่า “การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า” เป็นการใช้กระบวนวิธีที่หลากหลาย (the multiple method approach) ในการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลในระหว่างการเก็บข้อมูลและหลังจากผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว มาวิเคราะห์เชิงอธิบายและพรรณนาเพื่อหาความแตกต่าง โดยการตีความด้านนโยบายและแผนงานการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางสังคมและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุญี่ปุ่น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคมผู้สูงอายุญี่ปุ่นและผู้สูงอายุญี่ปุ่นที่มีส่วนเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของชุมชนและครอบครัว ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ตามวัตถุประสงค์

ผล / สรุปผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมผู้สูงอายุญี่ปุ่น ภาครัฐเป็นผู้ให้นโยบายมายังสำนักงานเขต ซึ่งแต่ละเขตพื้นที่จะเป็นผู้กำหนดแผนงานไปสู่การปฏิบัติในการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีการจัดการอย่างมีระบบ มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุในทุกระดับมีสุขภาพแข็งแรง กิจกรรมเหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุในชุมชน โดยให้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลางความหวัง การกำหนดทุกกิจกรรมทางสังคมต้องให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้สูงอายุ สำนักงานเขตมีงบประมาณและสถานที่สนับสนุนในการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ มีสมาคมแพทย์เป็นผู้รับผิดชอบตรวจรักษาผู้สูงอายุในชุมชน ผู้สูงอายุทุกคนจะมีแพทย์ประจำตัว เมื่อเจ็บป่วยเป็นโรครีบเร่ง แพทย์ประจำตัวจะตรวจอย่างละเอียดแล้วส่งต่อแพทย์เฉพาะทาง มีการคัดกรองความเสี่ยงของโรคต่างๆ ของผู้สูงอายุ โดยสมาคมแพทย์ของเขตนั้น ๆ พร้อมทั้งทางสำนักงานเขตได้มีการสำรวจความสนใจการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุในแต่ละกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีการคัดผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาอาชีพเข้ามาเป็นแกนนำการมีส่วนร่วมช่วยเหลือชุมชน เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุในชุมชน คอยเฝ้าระวังโรคที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในผู้สูงอายุ เช่น สมองเสียม ผู้นำชุมชนจะจัดกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนให้ความรู้และการดูแล มีกิจกรรมหลากหลายสำหรับผู้สูงอายุได้แก่ ประเภทกิจกรรมดังนี้ 1. กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง เช่น การจัดให้ความรู้ประชุมสัมมนา การให้คำปรึกษา การออกกำลังกาย เช่น โยคะ การเดิน การใช้อุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกาย เต้นรำ เปตอง ตีกอล์ฟ 2. กิจกรรมที่ใช้อุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกาย เช่น สายยางยืด การฝึกเดิน เครื่องกระตุ้นกล้ามเนื้อสันสะเทือน 3. กิจกรรมตามความถนัดหรือความต้องการเช่น ร้องเพลง วาดภาพ พับกระดาษ เล่นเปียโน เรียนการใช้คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ 4. กิจกรรมจิตอาสา โดยผู้สูงอายุในชุมชนได้รวมกลุ่มตั้งเป็นสมาคมผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุของแต่ละเขต จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคม นอกจากจะมีกิจกรรม

ร่วมกับสำนักงานเขตแล้ว ผู้สูงอายุในชุมชนยังมีกิจกรรมจิตอาสา ช่วยเหลืองานสาธารณ ประโยชน์ อาจเป็นงานของเขตและหน่วยงานอื่นที่ร้องขอโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน การสนับสนุนจากครอบครัว บุตรหลานในครอบครัวยินดีให้การสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ด้วยการช่วยเหลือทำงานบ้าน ในกิจวัตรประจำวันแทน จ่ายค่าบริการในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมไปทัศนศึกษาสถานศึกษาที่ด้วย ส่วนภาคเอกชนจะมีส่วนร่วมที่สำคัญในการช่วยเหลือผู้สูงอายุคือ ผู้ประกอบการทุกระดับจะสนับสนุนด้วยการรับผู้สูงอายุเข้าทำงานตามความเหมาะสมของสภาพร่างกาย

จากการสรุปผลการศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุประกอบด้วย ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในชุมชน ผู้สูงอายุที่สุขภาพดีสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่าผู้สูงอายุที่สุขภาพไม่แข็งแรง ด้านการสนับสนุนของครอบครัวบุตรหลาน ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายการเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในบางกิจกรรมด้วยด้านชุมชน มีผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ สร้างกลุ่มของชุมชนให้เข้มแข็ง และการสนับสนุนด้านสังคมเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินการช่วยเหลือของภาครัฐ ซึ่งได้สนับสนุนงบประมาณและสถานที่ในการจัดกิจกรรม การให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันของทั้ง 4 ปัจจัย ส่งผลให้การจัดกิจกรรมทางสังคมยั่งยืน ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

อภิปรายผล

การวิเคราะห์และสรุปผลอภิปรายการศึกษาครั้งนี้ “ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย” ผู้วิจัยนำเสนออภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลต่างๆให้ได้ตามที่ได้ตั้งคำถามในการวิจัยไว้อีกด้วย ซึ่งวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ข้อ ดังจะได้วิเคราะห์และสรุปผลอภิปรายแต่ละข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษานโยบาย แผนงานการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุของภาครัฐและเอกชน

นโยบายหรือแผนงานจากภาครัฐ ได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นแผนงานไปสู่การปฏิบัติสำนักพื้นที่เขตของแต่ละเขตเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนด จะมีแผนระยะยาว 3 ปี และแผนปฏิบัติในแต่ละปี โดยนำเอาแผนงานที่กำหนดระยะยาว 3 ปี มาทำเป็นแผนงานรายปี มีงบประมาณสนับสนุน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรานิษฐ์ โชคนิธิรันดร ศึกษาเรื่องการบริหารภาครัฐในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร (2555) พบว่า งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ภาครัฐจะต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เพื่อดำเนินงานในการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ แผนปฏิบัติงานในกรุงเทพมหานครได้ครอบคลุมทางด้านสุขภาพ ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงาน ส่งเสริมการมีรายได้ และด้านอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์ คือได้ตระหนักถึงการจัดการทั้งด้านร่างกาย จิตใจและทางด้านสังคม จะเห็นว่านโยบายและระบบในการดำเนินงานจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุนั้นมีความชัดเจน ปัจจัยที่สำคัญอันดับแรกก็คือ งบประมาณที่จัดให้สนับสนุนในการจัดกิจกรรม เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่รับผิดชอบโดยตรงให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากมีส่วนร่วมในการเข้ามาทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งกิจกรรมต่างๆนั้นจะเป็นการรวมตัวของผู้สูงอายุในชุมชน ที่จะร่วมกันสร้างการส่งเสริมสุขภาพและการมีสังคมที่เข้มแข็งมากขึ้นในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปริญญา สมบุญยั้ง (2556) ศึกษา กิจกรรมทางสังคม : ความเข้าใจและปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุเงินมีศักยภาพ กรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ เขตจางอัน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุมีรูปแบบที่หลากหลาย และมี

ผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกัน สร้างเสริมสุขภาพกายในทางตรง และสภาพจิตใจในทางอ้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณนิภา เจริญลักษณ์ (2545) ที่พบว่า ผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่สังคม ความต้องการในการรวมกลุ่ม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพราะการดำรงชีวิตในสังคมต้องมีการพึ่งพาอาศัยและมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และงานวิจัยของ อิระวัชร จันทระประเสริฐ (2541 อ้างถึงใน ณรงค์ วารีชล, 2551, หน้า 6) พบว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบาย เน้นเรื่องหลักการยอมรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม และนำมากำหนดนโยบายและเป็นแผนงานระดับชาติ

จากการสืบค้นทางเอกสารพบว่า นโยบายการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนามากที่สุดในภูมิภาค ได้เน้นการให้ครอบครัวรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุ รัฐได้อนุมัติงบประมาณจำนวนมากสำหรับการแพทย์และการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาผู้สูงอายุภายในบ้าน เช่นเดียวกับประเทศออสเตรเลีย มีความต้องการให้รัฐดำเนินการเฉพาะเรื่องการจัดการทรัพยากร การจัดโครงการบำนาญสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะแก้ไขปัญหาความยากจนและตรงตามความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ ส่วนเรื่องการดูแลผู้สูงอายุในโครงการต่างๆของครอบครัวไม่ได้รับความสนใจ ขณะที่ในฮ่องกง มุ่งให้ความสนใจ เรื่องการให้ชุมชนรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุ และมีโครงการต่างๆในด้านผลประโยชน์และความมั่นคง ด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ด้านบริการสนับสนุนจากชุมชนและด้านการให้การศึกษาแก่ผู้สูงอายุ ส่วนในสิงคโปร์ มีนโยบายและโครงการที่ชัดเจน เน้นมาตรการในการป้องกัน เพื่อชะลอและลดความเสี่ยงในการเจ็บป่วยและพิการ (Nayar,Usha S.,2009,p. 59-83. อ้างถึงใน วนิดา ทองปลั่ง 2546)

2. การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุทั้งหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานเขตจะดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ การกำหนดกิจกรรมจะยึดผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม เพราะผู้สูงอายุเป็นผู้มีความรู้มีประสบการณ์ด้านต่างๆ แต่ละกิจกรรมมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรีเมือง พลัทธิ (2547) พบว่า ผู้สูงอายุไม่เพียงผู้รับฝ่ายเดียว แต่ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรมนุษย์ของสังคม ผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถที่จะทำประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ การส่งเสริมสนับสนุน จูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น เท่ากับเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้นด้วย สำนักงานเขตจุฬาฯได้สร้างอาคารเอนกประสงค์ (อีทีอีคิง) สำหรับให้ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มของสมาคมผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุมาใช้ในการจัดกิจกรรม จะบริหารโดยบุคคล ภายนอก ฉะนั้นผู้ที่จะมาใช้สถานที่ต้องเสียค่าบริการ ภายใต้การควบคุมของสำนักงานเขต จะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานช่วยเหลือเพื่อให้การจัดกิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ โคะเฮน และอัฟฮอฟฟ์(Cohen & Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คากีลานนท์, 2550, หน้า 21 -22) พบว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการงาน (Implementation) ด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานร่วมมือกับชุมชน จะทำให้การดำเนินกิจกรรมมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยสำนักงานเขตจะกำหนดตารางการจัดกิจกรรมในแต่ละเดือน บางกิจกรรมสามารถรับผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมได้จำนวนมาก เช่น การจัดให้ความรู้เรื่องสุขภาพ แต่บางกิจกรรมจะรับได้จำนวนจำกัด เช่น จัดกิจกรรมกลุ่มเฉพาะโรค กิจกรรมที่ต้องใช้อุปกรณ์ เช่น เล่นดนตรี วาดภาพ ประดิษฐ์สิ่งของ การเรียนคอมพิวเตอร์ การให้คำปรึกษาเรื่องต่างๆ จะเห็นว่ามีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้ผู้สูงอายุสนใจเข้ามาเลือกกิจกรรมตามความถนัดและความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปริญญา สมบุญยิ่ง (2556) ศึกษา กิจกรรมทางสังคม : ความเข้าใจและปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุจีนมีศักยภาพ กรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ เขตจางอัน ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมทาง

สังคมของผู้สูงอายุมีรูปแบบที่หลากหลาย และมี ผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิด การรวมตัวกัน สร้างเสริมสุขภาพกายในทางตรง และสภาพจิตใจในทางอ้อม รวมถึงส่งผลต่อการขับเคลื่อน สังคมให้มีคุณภาพในทุกๆด้าน

การทำงานแบบมีส่วนร่วมทางสังคมผู้สูงอายุภาคเอกชน

การจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ สถานพยาบาลเอกชน ไม่สามารถที่จะไปจัดกิจกรรม ต่างๆ ได้ด้วยองค์กรของตนเอง จะจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน สมาคมแพทย์จะเป็นคนพิจารณาว่าจะให้ หน่วยงานไหนเข้ามามีส่วนร่วมบ้าง สถานพยาบาลได้เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนได้แก่ การจัดบริการด้าน สุขภาพของทุกวัยในชุมชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุพบว่าผู้สูงอายุที่มีปัญหาแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่จะพบปัญหา ด้านสุขภาพ เช่น เจ็บป่วยเป็นโรคเรื้อรัง ภาวะเสื่อมของร่างกาย เหนงซึมเศร้าและเครียดและปัญหาด้าน รายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นรินทร์ หมิ่นแสน (2557) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ เสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า สภาพปัญหาของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพ มีโรค ประจำตัว สุขภาพไม่ แข็งแรง ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านจิตใจ เหนงและเครียด ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านการประกอบ อาชีพ ฉะนั้นธุรกิจภาคเอกชนในญี่ปุ่นทุกระดับ จะมีนโยบายสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับนโยบายของภาครัฐ คือ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสมัครเข้าทำงานตามสภาพความเหมาะสมของสภาพร่างกาย เพื่อเพิ่มรายได้ให้ ตนเองและครอบครัว ส่งให้ชีวิตดำเนินอยู่ได้อย่างปกติสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัจจุบัน วรณิภา บุญระยอง (2540:46 อ้างถึงใน ปริญา สมบุญยิ่ง 2556) จากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้บุคคลทุก กลุ่มต้องมีการช่วยเหลือและประสานประโยชน์กัน จึงส่งผลให้บุคคลทุกวัยจำเป็นต้องมีกิจกรรมเพื่อ สนองตอบต่อความต้องการในชีวิตสำหรับกิจกรรมด้านต่างๆของผู้สูงอายุนั้น

3. การมีส่วนร่วมด้านกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในชุมชน

จากการมีนโยบายและการสนับสนุนของภาครัฐ ได้กระตุ้นให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักและเห็น ความสำคัญของการมีสุขภาพชีวิตที่ดี ผู้สูงอายุจึงได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคมและชมรมผู้สูงอายุ สมาคมผู้สูงอายุ ชื่อ Silver Human Resource Center วัตถุประสงค์หลักของสมาคม เพื่อจัดหางานให้ ผู้สูงอายุทำในผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปที่มีสุขภาพแข็งแรง ส่วนกิจกรรมอื่นๆก็ได้เข้าร่วมกับ สำนักงานเขตและกิจกรรมเฉพาะที่สมาคมกำหนด ส่วนชมรมผู้สูงอายุชื่อ คาทลิสซิกะ เป็นการรวมกลุ่มของ ผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมในการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกด้าน กระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้ามามี ส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา วงษ์พรหมและคณะ (2558) ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผลการวิจัยพบว่า เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรม สัจจร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมสานวิสัยใส่ใจผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการหลัก ร่วมดำเนินการกับชุมชน เกิดการบูรณาการความรู้และกิจกรรมในชุมชนผ่านการสรุปบทเรียนจาก ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน เกิดความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน โดยการ ดำเนินการต่อเนื่องของชุมชนที่ประกอบด้วย แกนนำผู้สูงอายุ คนวัยอื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงจิตต์ นະนักรัตน์ (2550:224) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดูแลตนเอง ของผู้สูงอายุ พบว่า การร่วมกิจกรรมทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา มหามงคล (2547) ที่พบว่า ความผูกพันต่อชุมชนของผู้สูงอายุ เป็นปัจจัย ที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ การรับรู้ภาวะสุขภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา ทองปลั่ง (2546) ที่พบว่า จำนวน เครือข่ายทางสังคมของผู้สูงอายุ ที่มีความผูกพันต่อชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง สังคมของผู้สูงอายุ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม

การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น และดำรงอยู่อย่างยั่งยืนได้นั้น ก็มีไม่
เรื่องง่าย แต่ครอบครัว ชุมชน และสังคมนั่นเองที่ต้องยื่นมือเข้าช่วยเหลือ และร่วมมือกันลงมือทำให้เกิดขึ้น
ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดกิจกรรมทางสังคมและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุประสบความสำเร็จ
นั้นหมายถึง ภาคภูมิใจ ด้านสังคม ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้มีกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
โดยภาครัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจน มีงบประมาณสนับสนุน ให้กิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัย
ของ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรานิชรุ้ โชนิธิวินันตร์ ศึกษาเรื่อง การบริหารภาครัฐในการส่งเสริม
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร (2555) พบว่า งบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญในการจัด
สวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ภาครัฐจะต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เพื่อดำเนินงานในการจัด
กิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ปัจจัยที่สองคือ ผู้นำชุมชน ที่มีความรู้ความสามารถรวมกลุ่มชุมชนให้
เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา วงษ์พรหมและคณะ (2558) ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผลการวิจัยพบว่า เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการจัดกิจกรรม
สัจจกรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมสานวิสัยใส่ใจผู้สูงอายุที่ผู้วิจัยและกลุ่มปฏิบัติการหลักร่วม
ดำเนินการกับชุมชน เกิดการบูรณาการความรู้และกิจกรรมในชุมชนผ่านการสรุปทเรียนจากประสบการณ์
ที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน เกิดความยั่งยืนของการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชุมชน ปัจจัยที่สาม การสนับสนุน
ของครอบครัว ด้วยการช่วยค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในบางกิจกรรม สอดคล้องกับ
ผลงานวิจัยของ รสสุคนธ์ แสงมณี (2537) ที่พบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า มีความคล่องตัวในการ
เข้าร่วมกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุมากกว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า ปัจจัยที่สี่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของ
ผู้สูงอายุ ถ้าผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง ก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ยาวนานขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ
วนิดาทองปล่อง (2546) ที่พบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเอง เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วม
ร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ การศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมไม่แตกต่างกัน
การสนับสนุนของครอบครัว ถ้าครอบครัวมีฐานะดีจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้มากกว่า
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานี ไมเออร์ (2552) ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุใน
จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้าน
ครอบครัว ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง
สังคม ของผู้สูงอายุและยังพบว่า พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านตนเอง ปัจจัยด้าน
ครอบครัว ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง
สังคม ของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา สมบุญยิ่ง (2556) ศึกษา กิจกรรมทางสังคม :
ความเข้าใจและปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพ กรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ เขตจั้งอัน ผล
การศึกษาพบว่า พบว่า กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุมีรูปแบบที่หลากหลาย ล้วนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้
เกิดการรวมตัวกัน สร้างเสริมสุขภาพกายในทางตรง และสภาพจิตใจในทางอ้อม รวมถึงส่งผลต่อการ
ขับเคลื่อนสังคมให้มีคุณภาพในทุกๆด้าน ปัจจัย

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงมีข้อเสนอในเชิงนโยบายแก่ภาครัฐฯ ที่สำคัญยิ่งสำหรับประเทศไทยปี 2 ประการคือ

1. รัฐบาลควรสนับสนุนการสร้างสถานรับดูแลผู้สูงอายุ ที่สามารถใช้ประกันสุขภาพให้มากขึ้น เพราะมีผู้สูงอายุที่ช่วยตัวเองได้น้อยหรือช่วยตัวเองไม่ได้เลย ที่จำเป็นต้องใช้ประกันสุขภาพ ยังมีความต้องการใช้บริการอีกมาก เพราะสถานพยาบาลรับดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอ บุคคลในครอบครัวไม่สามารถดูแลได้ จึงทำให้เป็นปัญหาหนักที่โรงพยาบาลต่างๆที่จะต้องแบกรับภาระนี้

2. ควรทบทวนเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ กับมาตรฐานที่กำหนด ในการจัดให้บริการ ไม่ว่าจะเป็โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลรับดูแลผู้สูงอายุ การกำหนดมาตรฐานจำนวนเจ้าหน้าที่ต่อจำนวนผู้มาใช้บริการที่มีข้อจำกัดมากจึงทำให้มีการจัดบริการไม่เพียงพอ ปัจจุบันงานบริการด้านสุขภาพขาดแคลนบุคลากรทุกระดับ

เอกสารอ้างอิง

กมลพร จันทาคิมบง. ศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

กรรณนิภา เจริญลักษณ์. ศึกษา บทบาทของผู้สูงอายุในฐานะเป็นผู้ให้การสนับสนุนแก่สังคม :

ศึกษาเฉพาะกรณีชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546.

งามพิศ สัตย์สงวน. การวิจัยเชิงคุณภาพทางมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

จันทนา มหามงคล. การทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

จรัญญา วงษ์พรหมและคณะ. บทความ ศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2558.

ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา. สุขภาพคนไทย. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินตติ้งแอนด์ พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน), 2550.

ชญาณี ไมเออร์. ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี, 2552.

ดวงจิตต์ นະนักรัตน์ . ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาตำบล ม่วงคำ อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย, 2550.

นรินทร์ หมื่นแสน. บทความเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุ. พยาบาลสาร ปีที่ 41 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม, 2557.

นิมมวล ศรีจาด. การพยาบาลผู้สูงอายุ. คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยการสนับสนุนจากสมาคมอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยและทบวงมหาวิทยาลัย, 2540.

- ปริญญา สมบุญยิ่ง. บทความ กิจกรรมทางสังคม : ความเข้าใจและปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุ
 จินมีศักยภาพ. กรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ เขตจางอัน, วารสารธรรมศาสตร์ คณะสังคมวิทยา
 และมานุษยวิทยา ปีที่ 32 ฉบับที่ 3, 2556.
- ประจัญ กิ่งมิ่งแฮ. รูปแบบการพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง ภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือ ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
 2547.
- วัชรินทร์ เสมามอญ. ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการ
 สำหรับผู้สูงอายุ. ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง, 2556.
- วนิดา ทองปลั่งอง. ปัจจัยที่ส่งผลพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ :
 กรณีศึกษา ผู้สูงอายุในอำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลป
 ศาสตร์ มหาลัยบัณฑิต, 2546.
- วรานิชย์ โชคนิธินันต์. การบริหารภาครัฐในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา
 กรุงเทพมหานคร, 2556.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2542.
- ศรีเมือง พลังฤทธิ์. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยครอบครัวและชุมชนจังหวัดระนองศรี
 อยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. วิทยาลัยประชากรศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์, 2545.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. บทความ การเข้าชมรมผู้สูงอายุและแบบแผนชีวิตของผู้สูงอายุในเขต
 เทศบาลเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารพยาบาล สงขลานครินทร์, 2542.
- ศิริรงค์ ทับสายทอง. จิตวิทยาผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุนันต์ วงศ์กัญชร. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกชมรม
 ผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537. สุรกุล เจน
 อบรม. การเรียนรู้ด้วยตนเอง : นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่า เอกสาร
 ประกอบการประชุม นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน, 2532
- สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. www.matichon.co.th/news_detail.php.
- อุทัยวรรณ นพรัตน์. กิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุ. สำนักส่งเสริมและพัฒนานันทนาการ สำนักงาน
 พัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2553.
- Community Level Action and National Development. New York : United Nations.
- Harighurst, Robert J. (1993). "Personality and Patterns of Aging" *Gerontologist* Vol. 8 :
 p.20-23.
- Maslow, A.W. (1970). *Motivation and personality*. New York : Harper & Row.
- United Nations.(1996). *Population ageing in Asia and the Pacific*. New York:United Nations.
- United Nation. (1981). *Popular Participation as a Strategy for Promotion*
www.hfocus.org/content/12015/091109557.
- www.academia.edu.
- www.thaihealth.08.th.
- www.acat.or.th/download/acat_or_th/journal.